

Оксана Кравченко,

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету соціальної та психологічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна
ORCID ID 0000-0002-9732-6546
e-mail: okskravchenko@ukr.net

НАВЧАЛЬНИЙ ВІЗИТ «РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОЇ АРХІВІСТИКИ В УКРАЇНІ»: ПІДСУМКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті визначено передумови створення громадського архіву зі збереження усної історії і формування національної ідентичності в умовах російсько-української війни, окреслено перспективи використання його як ресурсу поствоєнного осмислення українського суспільства і соціально-психологічної підтримки.

Встановлено, що громадський архів можна використовувати з різною метою: для проведення досліджень здобувачами вищої освіти і науковцями; для організації навчальних занять і позанавчальних заходів педагогами і освітянами; для створення витворів мистецтва художниками й митцями; як розширення напрямів своєї діяльності бібліотекарями; як матеріали, що можуть слугувати канвою для творчості літературних, театральних чи образотворчих проєктів; як матеріали для текстів і видань письменників й друкарів; як метод сторітелінгу у використанні психологами; для дослідження соціальними працівниками соціальних явищ і пошуків шляхів досягнення соціальної справедливості.

З'ясовано, що громадський архів сприятиме розв'язанню низці таких проблем, як: сприяння соціальній адаптації та соціальній реабілітації населенню; збереження свідчень російсько-української війни пересічними українцями; створення громадського архіву, який сприятиме розвитку української історико-культурної спадщини нашої держави; створення потужного ресурсу для поствоєнного осмислення українського суспільства; формування національної ідентичності та національної свідомості українців; створення фундаменту для започаткування та розвитку демократичного цивільного суспільства; популяризація української історії, культури та традицій за кордоном.

Встановлено, що впровадження такого досвіду зі створення громадських архівів в Україні дасть можливість відновити духовну історію українського народу, зокрема зберегти свідчення українців про злочинні наслідки загарбницької війни, закарбувати історичні миті патріотизму й відданості своїй країні, формувати ідентичність українців у різних куточках

світу як націю.

Ключові слова: усна історія, громада, громадський архів, війна, вразливі категорії громадян, проєкт.

Постановка проблеми у загальному вигляді. 24 лютого 2022 р. життя українців розділилося на «до і після». Враховуючи постійні військові дії по лінії фронту України, масовані ракетні обстріли по всій території держави, руйнування цивільної і критичної інфраструктури, міграцію українців у пошуках безпечного життя, енергетичну кризу та інші біди, важливо наголосити на незламному і стійкому моральному дусі українських людей, прагненні до об'єднання та відновленні країни, піднесенні патріотизму, бажанні вивчення й пізнання історії і традицій свого народу. Світова спільнота, спостерігаючи за українським феноменом в умовах війни, стверджує про кристалізацію національної ідентичності та прагнення самих українців до її формування і зрощування.

Серед різноманітних форм такої активності (фестивалі, флешмоби, акції, марафони та ін.) вважаємо найбільш інноваційним дослідницький історико-культурний проєкт з вивчення усної історії та створення громадського архіву свідками російсько-української війни задля збереження свідчень та історії конкретної людини, узагальнення реальних подій, усвідомлення долі людини в умовах війни. Дослідження з усної історії уможливають систематизацію свідчень про життя українців у цей період, зокрема в окупації, за кордоном внаслідок переселення, на прифронтовій території, а також переживання війни в різних областях, свідчення волонтерів, лікарів, соціальних працівників, педагогів, дітей та молоді, людей похилого віку, людей з інвалідністю тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Заслужують на увагу дослідження українських істориків педагогіки (Н. Антонець, Л. Березівська, Н. Дічек, Т. Гавриленко, Н. Гупан, Н. Коляда, Н. Побірченко, О. Сухомлинська, В. Федяєва, Т. Янченко та ін.), які відновили літопис становлення й розвитку освіти на основі вперше відкритих архівних

матеріалів та першоджерел, презентували науковій спільноті біографії видатних діячів національної освіти і науки. Ми проаналізували подібні реалізовані продукти на території Польщі (<http://surl.li/eigeg>). На основі отриманих даних виявлено такі факти: у Варшаві створено Центр громадської архівістики зі системою відкритого архівування; «Дім зустрічей з історією» – проєкт з архіву усної історії за державної підтримки у столиці Польщі; Архів Товариства друзів міста-саду Підкова Лісна – зразковий проєкт усної історії на локальному рівні; Цифровий архів місцевої традиції – досвід вивчення регіональної історії і культури на базі публічної бібліотеки в громаді Рашин; діяльність Фундації «Археологія фотографії» зі зберігання та оцифрування колекцій фотографій; дослідницький проєкт з усної історії музею Полін; проєкт за назвою «24 лютого 2022, 5:00: Свідчення війни» (Дічек, 2021).

На території України є практики дослідження усної історії, зокрема: проєкт «АТО: усна історія» Українського інституту національної пам'яті; проєкт «Війна. Документи. Свідчення» Інституту історії України НАН України; проєкт «Голоси живої історії» Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського; «Усна історія Львівського університету» – проєкт дослідження та презентації історії Львівського університету шляхом запису та публікації біографічних бесід та спогадів про науку, освіту, культуру з використанням методів усної історії та ін.

У серпні 2022 р. відбулася презентація освітнього проєкту «Діалоги про війну», у межах якого відбуваються розмови учениці з ветеранами. Відеоматеріали мають на меті пояснити дітям шкільного віку реалії сучасної російсько-української війни. Такий ресурс використовують вчителі під час уроків і в межах позашкільної програми (МОНУ, 2022).

Водночас наративний метод використовують у різних галузях гуманітарних знань, зокрема у соціальній роботі. Сучасна дослідниця Т. Семигіна узагальнила підходи до можливостей критичної етнографії, як і

традиційної етнографії, що передбачає проведення довготривалих спостережень за певними практиками у «польових умовах» (Семигіна, 2022). Спостереження можуть бути доповнені й іншими методами, які дають змогу оцінити життєвий досвід учасників дослідження з позицій самих учасників; схарактеризувала фотоголос як методологію дослідження у соціальній роботі (Семигіна, 2022). Фотоголос використовують для вивчення потреб різноманітних уразливих груп населення, насамперед тих, які зазнають дискримінації та чий голос часто ігнорують; узагальнила, що у соціальній роботі нарративний аналіз пропонує дослідникам спосіб зрозуміти, яку роль відіграють особисті історії у створенні суспільно-політичних контекстів та яким чином можна впливати на ці контексти (Семигіна, 2020).

Мета статті визначає передумови створення громадського архіву зі збереження усної історії і формування національної ідентичності в умовах російсько-української війни; окреслює перспективи використання його як ресурсу поствоєнного осмислення українського суспільства і соціально-психологічної підтримки.

Методи дослідження: Серед дослідницьких методів: узагальнення діяльності закладів вищої освіти, науково-дослідних установ, музеїв щодо вивчення усної історії; вивчення офіційних сайтів громадських архівів; проведення опитування серед студентської молоді за допомогою Google Форми; польові дослідження з вивчення міжнародного досвіду вивчення усної історії та створення громадських архівів.

Виклад основного матеріалу. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини є центром освіти, науки і культури у центральному регіоні України. В університеті створено потужну наукову інфраструктуру, яка охоплює: 3 науково-дослідні центри подвійного підпорядкування (НАПН НАН та МОН України), 3 міжнародні культурно-освітні центри, 15 регіональних науково-методичних центрів, 24 науково-дослідні лабораторії, 14 наукових шкіл.

Ключовим документом університету є Стратегія розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на 2021-2025 рр., відповідно до якого основною метою діяльності навчального закладу є підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних на національному та міжнародному ринку праці фахівців для освітніх та наукових установ, органів державної влади й управління, підприємств всіх форм власності за всіма рівнями вищої освіти у визначених галузях освіти, утвердження національних, культурних і загальнолюдських цінностей (Стратегія..., 2021).

Місія університету, що виступає граничною метою та інтегрує всі цілі життєдіяльності університету й відповідні функції, засновується на класичній тріаді: навчання – дослідження – громадське служіння.

В Уманському університеті з 2006 р. діє Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства подвійного підпорядкування Національній академії педагогічних наук України та Міністерству освіти і науки України. До структури Центру сьогодні входять Науково-дослідна лабораторія «Педагогічне краєзнавство Черкащини», науково-дослідні підрозділи ЗВО України, наукові секції (історії регіональної освіти, персоніфікованої педагогіки, історико-педагогічного джерелознавства), Національно-патріотичний табір для студентської молоді «Дія» (2014) (Коляда, 2022).

З 2014 р. впроваджено інноваційний проєкт – Національно-патріотичний табір для студентської молоді «Дія», мета якого є формування у студентів високої патріотичної свідомості, почуття вірності Батьківщині, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Учасниками табору є студентська та учнівська молодь міста Умані (<http://surl.li/auzvt>) (ФСПО, 2022).

Один із ключових і вже традиційних напрямів діяльності Центру – пошуково-краєзнавча робота викладачів і студентів: розроблення науково-

дослідних тем, студентська наукова робота, підготовка та захист дисертаційних робіт, наукових праць: «Школа і долі» (2010), «Долі репресованих освітян крізь призму сучасних студентських досліджень» (2011), «Репресовані освітяни Черкащини» (2008), «Святиться учителя ім'я» (2020) та ін. (Коляда, 2022).

Яскравим прикладом міждисциплінарного підходу досліджень є спільний освітній та науково-дослідницький проєкт «Жінки в історії соціальної роботи», реалізований в межах діяльності Центру педагогічного краєзнавства та Гендерного центру, який входить до Всеукраїнського осередку центрів гендерної освіти України.

Загалом в умовах воєнного стану розширюється роль закладу вищої освіти крім як надавача освітніх послуг, як «осередку знань». Загалом протягом останніх 20-30 років популярним терміном у вищій освіті є «третя (соціальна) місія університету». Її інтерпретація є досить широкою, зокрема: університети соціальної відповідальності, залучення до громади, підприємницький університет, програми розширення діяльності тощо. Незалежно від тлумачення «третьої місії університету» сутність її полягає в тому, що одночасно із загальною місією з надання освітніх послуг соціальна місія університету може здійснюватися через участь у розв'язанні проблем та реагуванні на нагальні потреби місцевих громад шляхом застосування знань для загальної суспільної користі, громадської безпеки, громадянської активності, інклюзії, соціальної згуртованості чи іншого загального блага (Оржель, 2022).

Починаючи з 24 лютого 2022 р. внаслідок повномасштабного вторгнення росії на територію України, Уманський університет якнайширше продемонстрував соціальну місію своєї діяльності. З огляду на вимушене переміщення значної кількості населення України університет надав місця для проживання і всі необхідні засоби для проживання (харчування, гуманітарна допомога, посередницька функція між закладами та установами, соціально-психологічна підтримка), тим самим допоміг

громадам задовольнити потреби внутрішньо переміщеним особам. Заклад вищої освіти здійснює потужну волонтерську діяльність: збирання продуктів, засобів гігієни, одягу, медикаментів, дитячого харчування. Кожен заклад має накопичений унікальний досвід допомоги постраждалим від наслідків війни, тим самим розширюють соціальну місію в умовах сьогодення (Кравченко, 2022).

Саме об'єднання освітньої, наукової і соціальної функцій університету дасть змогу реалізувати історико-культурний проєкт з усної історії. Завдяки міжнародному партнерству із Фундацією «Добра воля» (Польща) буде можливим впровадження проєкту за межами України з мігрантами, які проживають на території Європейського Союзу, а також популяризація історико-культурної спадщини українського народу.

Фундація «Добра воля» – громадська організація у Польщі, метою якої є підтримка діяльності дітей та молоді у сфері неформальної освіти, культури та мистецтва, популяризація фізичної культури та спорту, турбота про молодь у складних життєвих ситуаціях, з освітніми проблемами та особливо обдарованих. Основні проєкти: участь у фестивалях місцевої громади; молодіжні театральні майстерні «Театр Форум»; довгостроковий освітньо-туристичний проєкт для дітей «Akademia Dobrej Fun»; співорганізація I Національного форуму молодіжних організацій «Форум майбутнього»; міжнародні молодіжні обміни; проєкти з усної історії.

Завдяки співпраці із Фундацією «Добра воля» реалізовано дослідження методу «усної історії» та «громадської архівістики» серед наукової спільноти і студентської молоді в Україні. Усна історія завжди пов'язана з суспільним життям і виконує важливу соціальну і культурну функції – збереження історичної пам'яті, сприяння національній ідентифікації.

За ініціативи і сприяння Фундації із 16 по 19 липня 2022 р. на базі Інституту соціології Ягеллонського університету (Краків, Польща) відбувся Літній інститут з досліджень на основі інтерв'ю та усної історії «Свідчення

війни в Україні». Із 28 листопада по 3 грудня 2022 р. здійснено навчальний візит за темою «Розвиток громадської архівістики в Україні» у Варшаві, організований Фундацією «Добра Воля». Навчальний візит дав можливість ознайомитися із специфікою роботи громадських організацій, бібліотек, музеїв, громад щодо створення громадських архівів, збереження усної історії як потужний метод збереження локальної історії.

За підсумками навчальних візитів з'ясовано, що в Польщі на сьогодні діє близько 600 громадських архівів на базі бібліотек, будинків культури, громадських організацій та інших установ. До створення архівів долучаються громади. Тематика архівів є різною, залежить від інтересів їхніх творців. Останні спілкуються з мешканцями громади, пізнають домашні архіви і тим самим віднаходять унікальні матеріали: старі світлини, документи чи листи, які внаслідок оцифрування стають доступними. Але найбільш важливим для громадського архіву є метод «усної історії» як збереження автентичної історії. Унікальністю громадських архівів є локальність, адже пробуджується прагнення пізнати свої витоки, інтегруються мешканці задля вивчення міжпоколінних зв'язків та історії своїх міст і сіл. Усна історія дає змогу рятувати історичні джерела, зберігати пам'ять про місця, події, людину, явища тощо. Формами усної історії є фото, аудіозапис, відеозапис, листівки, щоденники, листи, документи установ, управлінські документи та ін.

Громадський архів руйнує стереотипи про те, що архівні матеріали доступні лише науковцям і на основі спеціального дозволу, тим самим в основі створення передбачає принцип люди для людей, а сенс їхньої діяльності є набагато ширшим, ніж збирання і збереження архівів. Сенс громадських архівів – об'єднання навколо себе людей і надання їм голосу. Ініціювання таких зустрічей, пошук у громадах слідів давньої історії чи об'єктів сприяють формуванню спільноти, об'єднаної прагненням вивчати локальну історію. Це передбачає реалізацію програми з вивчення «малої батьківщини», освітньо-просвітницькі й тематичні зустрічі із мешканцями

громади. Саме діяльність громадських архівів щодо пошуку та збирання старих світлин, записів, кореспонденції, свідчень «усної історії» дає змогу мешканцям побачити відомі місця, дізнатися про події і знаних людей в іншій інтерпретації і перспективі. Завдяки вивченню «малої (близької) історії» зміцнюється єдність людей, що мешкають у громаді.

Громадський архів можна використовувати з різною метою: для проведення досліджень здобувачами вищої освіти і науковцями; для організації навчальних занять і позанавчальних заходів педагогами і освітянами; для створення витворів мистецтва художниками й митцями; як розширення напрямів своєї діяльності бібліотекарями; як матеріали, що можуть слугувати канвою для творчості літературних, театральних чи образотворчих проєктів; як матеріали для текстів і видань письменників й друкарів; як метод сторітелінгу у використанні психологами; для досліджень соціальними працівниками соціальних явищ і пошуків шляхів досягнення соціальної справедливості.

Вважаємо, що впровадження такого досвіду зі створення громадських архівів в Україні сприятиме відновленню духовної історії українського народу, зокрема збереженню свідчень українців про злочинні наслідки загарбницької війни, закарбуванню історичних митей патріотизму і відданості своїй країні, формуванню ідентичності українців у різних куточках світу як націю.

Завдяки партнерству з фундацією передбачається реалізація унікального проєкту із відновлення історико-культурної пам'яті українського народу самими українцями – свідками подій розвитку державності в складних суспільно-політичних і соціально-економічних умовах. Тож це дасть змогу долучитися українським науковцям, культурним і громадським діячам, освітянам, історикам до європейського руху з вивчення усної історії на локальному рівні задля глобального гуманізму, добросусідства, сталого розвитку.

У червні 2022 р. Ресурсним центром для внутрішньо переміщених

осіб Уманського університету реалізовано заходи для внутрішньо переміщених осіб, до яких долучилися представники факультету соціальної та психологічної освіти. Під час тренінгу встановлено, що українське населення прагне бути почутим і поділитися своїми свідченнями щодо російсько-української війни. До заходів долучилися діти, підлітки, жінки (молоді матері, матері-одиначки, жінки, чоловіки яких перебувають на фронті тощо), чоловіки (молоді батьки, чоловіки з окупованих територій тощо).

Окрім цього, проведено дослідження серед різних вікових категорій, зокрема дітей віком 6–17 років, молоді віком 18–23 (студентство), людей віком 25–44 роки, а також віком від 45–60 років та віком від 60 до 71 року. За результатами опитування виявлено, що дітям найбільше допомагають пережити війну підтримка рідних і близьких, спілкування та обговорення ситуації. Опитування серед студентства допомогло з'ясувати, що 76% опитуваних більше уваги приділяють політичній діяльності держави, цікавляться історією та культурою. Також 89% респондентів зазначили, що змінили свої життєві пріоритети. Серед респондентів віком від 25 до 71 року зріс інтерес до державних і міжнародних питань, 69% опитуваних вважають, що більше відчують близькість з оточуючими.

Результати опитування показують, що спілкування, обмін досвідом допомагають подолати негативні наслідки війни, а також адаптуватися у нових реаліях, аби їм протистояти. Більшість опитуваних зазначили, що війна змінила їхнє життя на до і після.

На основі аналізу документів встановлено, що на регіональному рівні є потреба у збиранні, узагальненні, дослідженні усної історії та створенні громадського архіву, де б ці свідчення були оприлюднені. Це дасть змогу зберегти свідчення мешканців громади та переміщених осіб про їхній досвід переживання війни, продемонструвати історії країни через життя звичайної людини – лікаря, педагога, соціального працівника, волонтера, науковця, дитини, молодої людини чи пенсіонера. Особливої уваги щодо переживання

в умовах війни заслуговують люди з інвалідністю задля продовження реалізації курсу держави на інклюзію і безбар'єрність.

Водночас цей проєкт може бути практичним інструментарієм у соціальній роботі, зокрема в роботі з вразливими категоріями громадян, які постраждали від наслідків війни. Саме на основі нарративного аналізу дослідники можуть зрозуміти, яку роль відіграють особисті історії у створенні суспільно-політичних контекстів та яким чином можна впливати на ці контексти. Важливою частиною довільної розповіді (інтерв'ю), яка скеровується дослідниками, є самоосмислення і саморозуміння тих, хто розповідає певні історії зі свого життя. Іноді ця стратегія також передбачає вивчення документів (спогадів, листів, щоденників, автобіографічних описів тощо). Наративна стратегія передбачає активне залучення до роботи власного життєвого досвіду людини. Відтак у соціальній роботі ця стратегія може бути використана через біографічний метод, історії життя, усні історії/репортажі, повторні інтерв'ю, фокус-групи тощо. Використання цих методів дає змогу виявити інтерпретацію подій самою людиною, але водночас такі особисті історії, як наголошують дослідники, слугують цілям досягнення соціальної справедливості (Семигіна, 2020).

Інноваційність проєкту вбачається в кількох аспектах: по-перше, це вивчення й імплементація кращого європейського досвіду збереження історико-культурної спадщини; по-друге, формування національної ідентичності шляхом вивчення усної історії українців, зібрання свідчень про переживання війни пересічною людиною, фахівцями відповідних галузей, які є життєво необхідними в умовах війни, волонтерами, дітьми та молоддю, людьми з інвалідністю, людьми похилого віку та ін.; по-третє, впровадження міждисциплінарності в реалізації проєкту шляхом розгляду «усної історії» як дослідницького методу, просвітницької діяльності, терапевтичного засобу в соціально-психологічному аспекті, методу соціальної інтеграції для людей з інвалідністю, історико-культурного феномену із збереження національної пам'яті; водночас

міждисциплінарність простежується через залучення фахівців різного профілю: науково-педагогічних працівників, викладачів, педагогів, істориків, соціальних працівників, психологів, волонтерів, громадських діячів та ін. По-четверте, проєкт забезпечить продовження проєкту «Культурно-рекреаційно-туристична Черкащина: інклюзивно-соціальна 3D-карта», реалізованого у 2021 р. за підтримки Українського культурного фонду (<https://fspu.udpu.edu.ua/inklyuzyvno-sotsial%ca%b9na-3D-karta/?fbc>). Найважчий ресурс інклюзивної 3D-карти, а саме розроблений контент сайту дасть змогу зекономити ресурси і розмістити громадський архів з представленими свідченнями «усної історії». По-п'яте, саме інклюзивний підхід уможливить створення умов для рівної участі, рівного доступу всіх членів суспільства. Історико-культурний продукт – громадський архів зі зберігання матеріалів усної історії – буде адаптований для людей з інвалідністю, що сприятиме їхній соціальній інтеграції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, громадський архів сприятиме розв'язанню таких проблем, як:

- соціальна адаптація та соціальна реабілітація населення;
- збереження свідчень російсько-української війни пересічними українцями;
- створення громадського архіву, який сприятиме розвитку української історико-культурної спадщини нашої держави;
- створення потужного ресурсу для поствоєнного осмислення українського суспільства;
- формування національної ідентичності та національної свідомості українців;
- створення фундаменту для започаткування та розвитку демократичного цивільного суспільства;
- популяризація української історії, культури та традицій за кордоном.

Розглянутий проєкт – це унікальна можливість збереження свідчень

про війну, яку переживують українці від загарбницького нападу рф, це можливість для дослідників вивчати й аналізувати історію українського народу на основі історії окремої людини. Завдяки тому, що свідчення усної історії будуть оцифровані й представлені у формі громадського архіву, вважаємо це потужним інформаційним і культурним ресурсом для відновлення морального духу українців у воєнний і поствоєнний періоди. Такий локальний «громадський архів» є вагомою складовою збереження національної пам'яті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Коляда, Н. М., Кравченко, О. О. (2022). Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства: 15 років діяльності. *Інноватика у вихованні*, 15, 35–47.
- Кравченко, О. О., Чупіна, К. О. (2022). Соціально-психологічна реабілітація ВПО: з досвіду Уманського Державного Педагогічного Університету імені Павла Тичини. *Габітус*, 41, 251–254.
- Міністерство освіти і науки України (2022). <https://mon.gov.ua/ua>.
- Оржель, О. (2022). Соціальна місія університету під час воєнного часу в суспільстві знань. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*, 13, 26-36.
- Семигіна, Т. (2020). Етнографічні дослідження у соціальній роботі: погляди ззовні та зсередини. *Wissenschaftliche Ergebnisse und Errungenschaften* (В. 2, р. 97-99). München: Europäische Wissenschaftsplattform.
- Семигіна, Т. (2020). Дослухаючись до розповідей: нарративні дослідження у соціальній роботі. *Korszerű műszerek es algoritmusok tapasztalati es elméleti tudományos kutatási: tudományos művek gyűjteménye a nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencia anyagaival* (Hang 2), Szeptember 18, Budapest, Magyarország (p. 115-117). European Scientific Platforme.
- Семигіна, Т. (2022). Критична етнографія: можливості для досліджень у соціальній роботі. *Social Work and Education*, 9(3), 405-421.
- Семигіна, Т. (2022). Методологія фотоголос (photovoice) у дослідженнях із соціальної роботи. *Social Work and Education*, 9(2), 210-225.
- Стратегія розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на 2021-2025 рр. <https://udpu.edu.ua/pro-universytet/dokumenty>
- Факультет соціальної та психологічної освіти. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. (2023). <https://fspo.udpu.edu.ua/>
- Berezivska, L., Pinchuk, O., Hopta, S., Demyda, Y. (2022). Creation of Information and Bibliographic Resource «Outstanding Educators of Ukraine and the World» and Its Influence on the Development of Digital Humanities. *Information Technologies and Learning Tools*, 87(1), 1–17. <https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4825>
- Dichek, N., Kopotun, I., Shevchenko, S., Antonets, N., Pohribna D. (2021). Implementation of the Cross-Cultural Approach in the Modern School. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 4/30.

REFERENCES

- Koliada, N. M., Kravchenko, O. O. (2022). Naukovo-doslidnyi tsentr pedahohichnoho kraieznavstva: 15 rokiv diialnosti. *Innovatyka u vykhovanni*, 15, 35–47. <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iuu/article/view/435> [in Ukrainian].
- Kravchenko O. O., Chupina, K. O. (2022). Sotsialno-psykholohichna rehabilitatsiia VPO: z dosvidu Umanskoho Derzhavnoho Pedahohichnoho Universytetu imeni Pavla Tychyny. *Habitus*, 41, 251–254. <http://habitus.od.ua/journals/2022/41-2022/44.pdf> [in Ukrainian].
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/ua> [in Ukrainian].
- Orzhel, O. (2022). Sotsialna misiia universytetu pid chas voiennoho chasu v suspilstvi znan. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Universytety i liderstvo»*, 13, 26–36 [in Ukrainian].
- Semyhina, T. (2020). Etnohrafichni doslidzhennia u sotsialnii roboti: pohliady zzovni ta zseredyny. *Wissenschaftliche Ergebnisse und Errungenschaften* (B. 2, pp. 97–99). Europäische Wissenschaftsplattform. [in Ukrainian].
- Semyhina, T. (2020). Dosluksaiuchys do rozpovidei: naratyvni doslidzhennia u sotsialnii roboti. *Korszerű műszerek es algoritmusa tapasztalati es elmeleti tudományos kutatási: tudományos művek gyűjteménye a nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencia anyagaival* (Hang 2), Szeptember 18, Budapest, Magyarország (pp.115–117). European Scientific Platforme. [in Ukrainian].
- Semyhina, T. (2022). Krytychna etnografia: mozhlyvosti dlia doslidzen u sotsialnii roboti. *Social Work and Education*, 9(3), 405–421. <https://bit.ly/3A0IELi> [in Ukrainian].
- Semyhina, T. (2022). Metodolohiia fotoholos (photovoice) u doslidzhenniakh iz sotsialnoi roboty. *Social Work and Education*, 9(2), 210–225. [in Ukrainian].
- Stratehiia rozvytku Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny na 2021-2025 rr.* URL: <https://udpu.edu.ua/pro-universytet/dokumenty> [in Ukrainian]
- Faculty of Social and Psychological Education.* Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. <https://fspo.udpu.edu.ua/> [in Ukrainian]
- Berezivska, L., Pinchuk, O., Hopta, S., Demyda, Y. (2022) Creation of Information and Bibliographic Resource «Outstanding Educators of Ukraine and the World» and Its Influence on the Development of Digital Humanities. *Information Technologies and Learning Tools*, 87(1), 1–17. <https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4825>.
- Dichek, N., Kopotun, I., Shevchenko, S., Antonets, N., Pohribna D. (2021). Implementation of the Cross-Cultural Approach in the Modern School. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 4/30.

Oksana Kravchenko

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Dean of the Faculty of Social and Psychological Education of Pavlo
Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Cherkasy region,

ORCID ID 0000-0002-9732-6546

e-mail: okskravchenko@ukr.net**'DEVELOPMENT OF PUBLIC ARCHIVISTICS IN UKRAINE'
STUDY VISIT: RESULTS AND PROSPECTS**

Abstract. The article defines the prerequisites for the creation of a public archive preserving oral history and forming national identity in the context of the

Russian-Ukrainian war; secondly, it outlines the prospects for using it as a resource for post-war comprehension of Ukrainian society and social and psychological support.

It is established that the public archive can be used for various purposes: by degree-seeking students and scientists during research; by teachers and educators for conducting classes and extracurricular events; by painters and artists for works of art; by librarians for extension of their activities; materials can act as a canvas for the creativity of literary, theatrical, or visual projects; by writers and typographers for the materials of their texts and publications; by psychologists to use the method of storytelling; by social workers to study social phenomena and search for ways to achieve social justice, etc.

It was established that the public archive would contribute to solving a number of problems: promoting social adaptation and social rehabilitation of the population; preserving the testimonies about the Russian-Ukrainian war of ordinary Ukrainians; creating a public archive that would contribute to the development of the Ukrainian historical and cultural heritage of our state; creating a powerful resource for post-war comprehension of Ukrainian society; forming a national identity and national consciousness of Ukrainians; creating a foundation for the founding and development of a democratic civil society; popularizing Ukrainian history, culture, and traditions abroad.

Keywords: oral history, community, public archive, war, sensitive social categories, project.